

Громадська Думка

ПЕРЕДПЛАТА:

(Ціна 1. прим. в таборі 3 ф.)
" " поза таб. 4 ф.)
На місяць в таборі . . . 25 ф.
" " поза табор. 30 ф.
На 3 місяці в таборі . . . 75 ф.
" " поза таб. 90 ф.

ЧАСОПИСЬ ПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ у ВЕЦЛЯРІ.

ВИХОДИТЬ ЩО ЧЕТВЕРГА Й ЩО НЕДІЛІ.

Видає „Видавниче Товариство імені Б. Грінченка“.

АДРЕСА:

Ukrainischer
Unterrichts-Ausschuss
Lagerzeitung
— in Wetzlar. —

Ч. 35. (82).

Четвер, 31. травня 1917.

Рік III.

Таборовий парламент радить.

Захоплені звістками про революційні події в Росії й на Україні, полонені громадяне—Українці не перестають, розуміють ся, продовжувати, творити, свого місцевого просвітнього й організаційно-політичного життя. І коли наші браття на Україні домагають ся своєї держави-республіки, домагають ся свого парламенту—Ради, то в цей час ми тут, в полоні, те все маємо: ми вже остаточно досягли до тих форм самостійницького устрою громадського, без яких не зможемо вже обійти ся й після миру на Україні.

В нашій Українській Громаді вецлярського табору радить зараз Народна Рада, перший таборовий парламент, зібраний на основі загального, рівного, тайного й безпосереднього права голосування. Наша маленька держава-школа дійшла в цьому часі до того ступня розвитку, який можна вважати майже вершком успіху просвітньо-організаційної практики в наших військових обставинах життя й громадської діяльності.

Щоб оцінити цей здобуток—Народну Раду, яка сьогодні радить, треба-б згадати дуже багато не тільки зі всього нашого життя в полоні, а також і з життя до полону й до війни. Треба згадати гнет царизму, політику невідступного винародовлювання Українців, що виступала й виступає під різними прапорами; треба згадати облуду фальшивого патріотизму, хоре страхіття перед царським деспотизмом і перед судом рідного народу; треба згадати всі терні нашої організованої громадської праці й багато іншого. Все те треба згадувати, щоб орієнтувати ся (розбирати ся) в нашому життю, щоб не підпадати таким впливам, які можуть грати на хорих місцях організму нашої громади й але відбивати ся на її діяльності.

На діяльність Народної Ради мусимо тепер дивити ся вже не тільки як на школу, на помічну організацію, а також і як на вищу інституцію, що творить форми громадського життя, що надає йому нову силу й певне політичне значіння не тільки в таборі, але

і в життю всього українського народу. Так мусимо дивити ся, бо сама Народна Рада так розуміє своє становище, як се бачимо з її нарад в перших уже днях. З притиском зазначені й солідарно підперті заяви промовців на Народній Раді, що становище членів її не расходиться ся зі становищем, зазначеним Союзом Визволення України і тактика приймається також та, що диктується сучасними подіями й політичним становищем моменту. Зазначена необхідність співділання з визвольним рухом на російській Україні й потреба широкої демократичної організації української громади, щоби система провадження організаційного життя не розсидилась в принципах демократичних клічів соборного українського суспільства.

Чи сповнить з честю й повагою свою високу й відповідальну роль Народна Рада, чи поведе до дальшого успіху й розвою нашу громаду,—се покаже час, се покажуть вже ці дні, які можна вважати ніби екзаменом на її політичну зрілість.

Розуміють ся, ніякі екзамени не бувають без помилок, однак мусять бути показані вистарчаючі знання й умілости для ведення відповідальної й великої справи нашої громади.

І ми віримо, що як до сього часу ві всіх переломах по дорозі до самостійного провадження громадськими справами нашої організації справляли ся з повним успіхом, так і тепер Народна Рада найде в собі досить сил, щоби мудро провадити це з більшим успіхом нашу державу-школу, аж поки не вступим в дійсну державу, в нашу вільну республіку—Україну.

В. Г.

I.

Ніч, як день, день, як ніч,
Пекельна річ, пекельна річ!
Ступиш—гріб, глянеш—кров...
А деж любов? А деж любов?
Вчора бій, нині бій—
Про мир не мрій, про мир не мрій!
Літо йде, йде зима,
Його нема, його нема.

Літо знов, оснь знов—
Він не прийшов, мир не прийшов
В хмарах смерть, в хвилях смерть...
Налита чаша горя вщертъ...

II

Налита чаша горя вщертъ—
Не мед в тій чаші, лиш отрута,

І не життя в ній, тільки смерть—
Від кулі, від штика, від кнута.
Налита чаша. Через край
Вже починає гореч лить ся,
Мов повинь літом... Утхай!
Народу гнів і месть вершить ся!

18. III. 1917. р

Віленко.

РЕВОЛЮЦІЯ В РОСІЇ Й МИР.

Виконавчий комітет при Українській Центральній Раді.

„Кіевская Мисль“ з 24. (11) цвітня подає: „Вибрана на всеукраїнським зїзді Центральна Рада виділила з поміж себе постійний виконавчий комітет поки-що в такім складі: предсідатель М. Грушевський, товариші предсідателя С. Єфремів і В. Винниченко; члени комітету: Барановський, Крижановський, Стасюк, Запорожець, Коваль, Веселовський, Христюк, Бойко, Одинок, Прокопович, Ніковський, Мирна, Вілинський, Колос, Черняхівська-Старицька.

А. Керейський і автономія України.

Як доносить „Кіевская Мисль“ з 22. (9) цвітня, на зїзді трудовиків, який відбув ся у Петрограді, явили ся також делегації українських демократичних партій. На цїм зїзді міністер А. Керейський у відповіді на привіт сказав: „Російська революція, довершена російським народом, зроблена російським народом вкупі з демократичним населенням інших національностей Росії: Українцями, Литовцями, Жидами й іншими. Тому не треба забувати про право тих народностей на широку самоуправу, про необхідність федерації всіх народностей Росії.“

За австрійську Україну.

„Вістник Союзу визволення України“ приносить в ч. 20. з 13. с. м. розмову, яку мав співробітник московського „Утра Россія“ з відомим українським письменником Сергієм Єфремовим, тепер київським комісарем для справ друку і разом предсідателем виконавчого комітету України.

Говорячи про українське домаганне автономії України в російській федеративній республіці, Єфремів сказав: „Ми бажали б, щоб у склад автономії України увійшла також Галичина, Буковина й Угорщина. На відворот давшице, перед переворотом, ми були проти того, бо деспотична Росія знищила б демократич-

ні інституції в тих землях. Загалом переворот викликав різку перемену в наших настроях.“

З занятої Галичини й Буковини.

„День“ з дня 16. (29) цвітня повідомляє: Іменованій тимчасовим правительством комісарем для Галичини й Буковини з правами генерал-губернатора Дмитро Ів. Дорошенко відіслав міністра-предсідателя І. Е. Львова й міністра заг. справ П. Н. Мілюкова. Розмова обернула ся коло проєктованої реформи адміністрації в занятих областях та коло привернення населенню належних йому прав в органах самоуправи, в суді й церкві. Всі плани нового генерал-губернатора не зустріли ніяких принципіальних заміттів зі сторони міністрів. „Діло“.

Чорноморська Українська Громада.

„Утро Россія“ з дня 14. (27) цвітня в телеграмі із Севастополя повідомляє: Величезний цирк Труцці, що вміщає тисячі народу, переповнений. Естрада прикрашена портретом Шевченка й прапорами України. Це зібрала ся Чорноморська Українська Громада для обговорення свого статута. Головні вимоги її такі: демократична, федеративна республіка, автономія України, з українськованими церквою, школою, армією й судом. Для осягнення цієї цілі Громада змагається ся піднести національну свідомість народу через закладання шкіл, бібліотек, читальень, видавання газет й ин. Дальше йдуть точки про внутрішню організацію Громади. Ваш кореспондент мав розмову з провідниками українського руху в Криму. „В рїзноплеменному Криму,—кажуть вони,—одно з перших, коли не перше місце треба дати Українцям. З початку по неволі, а відтак і з доброї волі йшли Українці дорогою чумаків на Крим. Дуже багато Українців у флоті, багато їх в армії, яка тут стоїть. Загальною є думка, що при виборах до Установчих Зборів наші Українці підтримуватимуть тільки тих кандидатів, які на своїм прапо-

рі напишуть: федеративна республіка. З горячою радістю зустрінули Українці відомість про заснування Української Громади. „Діло.“

Митрополіт Шептицький в Києві.

З над кордону нам пишуть: Прибувши 11. с. м. до Києва з Петрограду зі своєю дружиною, митр. гр. А. Шептицький в католицьких костюлах має висвятити на уніятського єпископа для уніятів всієї Росії бувшого православного священика Фіодорова.

З Києва поїде гр. Шептицький до Тернополя, а потім через Петроград і Швецію до Львова.

З Житомира доносять до Київських газет: Наслідком заходів митропол. гр. Шептицького о дозвілі перевести розсліди, чи не переведжено насилного зєднання уніятів на православ'я, організуєть ся комісія, в склад якої входить між иншим академ. Абрамов, засланий в свій час на Сибір. В першій мірі комісія займеть ся ділом в брідським повіті, де „працював“ архієп. Евлогій; притїй нагодї будуть перевірені доноси й звідомлення священиків братів Борецьких, які особливо горяче займали ся справою „зєднання“ уніятів.

(У вага: Браття Борецькі з роду латинського, вихованці спершу о. Ефімовіча, а потім монастиря в Почасві й семінарії в Житомирі, завели православ'я в Попівцях і Павликroвах, брідського повіта. В послїднім селї мали великий успіх також між Поляками й латинниками, яких часть втікла перед приходом австрійських військ з російськими військами). „Діло.“

Доля Фінляндії.

Після Штокгольмської „Афтонблядет“ вислано російські війська до Фінляндії в числі 10.000 людей, іменно, через сибірські й турке-

станські війська. Звідки такий розпорядок—незвістне.

Фінляндський народ, звязаний праводержавною єдністю тільки монархом з Росією має претенсію на виповненне своїх бажань через демократичне правительство, яке має охороняти права й свободи. То є вислід, те насильство над Фінляндією,—що нині всаджено там чужі війська. То є свобода, яку нова Росія приносить Фінляндії.

Зі Штокгольму доносять 26. травня. До соціалістичної конференції зголосили ся представники фінляндської парламентарної фракції підняти справу правного становища Фінляндії. Супроти того, що в Росії може взяти верх імперіалістичне стремління, або націоналістична течія, Фінляндія найдеть ся в беззащитнім положенню. Тому хоче забезпечити свою будучину на твердій основі. Тому жадають іменем цілого народу цілковитої незалежності від Росії.

З Роттердаму дня 28. мая доносять „Дайлі Хроніше.“ Фінляндський сенат проклямував великою більшістю державну самостійність Фінляндії. Фінляндський сенат був до недавна русофільський.

Тайні договори Росії з союзниками.

З Коненгагена доносять „Екстраблядет“ зі Штокгольму: Петроградська рада робочих і салдатів прийняла ухвалу 340 проти 46 голосів, що правительство повинно оголосити тайні договори зі союзниками.

Соціалістичні міністри і партія.

Зі Штокгольму доносить голос „Нової Жизні“, що соціаліст Троцький, який вернув ся з Канади до Росії мимо перешкод з боку Англії, виступив з заявою недовіря на зборах зєдинених соціалістів дня 20.

травня проти вступлення Церетелї і Скобелєва до правительства, бо вступ їх до міністерства компромітує цмервальдський напрям. Зборя постановили обох нових міністрів уважати неприналежними до партії.

Справа земельна в Росії.

З Амстердаму доносять 25. мая: „Times“ сповіщає з Москви: Між селянами панує неспокой. Зі всіх областей краю приходять вісті, що селяне не ждуть розвязки земельного питання аж до Установчих Зборів. Громадські власти приймають для себе право власности і не платять за це ніякого відшкодування. Сума оплати за винайм є дуже мала. У багатьох випадках селяне взяли в свої руки управу панської землі і уживають її далі. З деякими винятками займають землю без ніяких перешкод.

Позичка свободи в Росії.

Після „Berlingske Tidende“ зібрано за перші чотири тижні на позичку свободи загалом 873 мільонів рублів. Сподівають ся, що може з позичками банків дійде до одного мільярду.

Се на таку державу дуже мало, коли знаєм, кілька мільярдів аложила німецька суспільність в позичках.

Росія під англійською опікою.

З Женєви доносять: Наспівший з Росії дипломат з неутральної держави сповіщає про змагання союзників, що пильнують російських внутрішних справ. У всіх великих містах Росії творять ся виділи, зложєні з англійських, французьких, італійських і російських офіцерів. Ті виділи контролюють пашпорти всіх людей, які хочуть опустити Росію, і мають виключне право виставляти пашпорти. Розумієть ся, видаєть ся пашпорти тільки при-

ятелям союзників і воєнної партії. Російські офіцери грають ролю статистів (мовчків) у виділах, а рішають про все тільки англійські й французькі офіцери. Серед населення панує через цей догляд велике огірчення. Передовсім дуже обурєні Росіяне проти Англіїців, в яких бачать головних виноватців тої контролі, а взагалї всіх стремлінь продовжувати війну з боку Росії. Далі оповідає він, що в Києві не менше як 65.000 втікачів з фронту, які ходять по місті в уніформах, але без оружжя. В більших містах панує фантастична дорожня. Найбільша часть засобів поживи коштує тричі тільки що у Німеччині. Бідніща людність голодує.

Стремління до окремішности російських народів.

Зі Штокгольму окремих справоздавець „Фоссіше Цайтунг“ подає відомість з Петрограду, що до 15. травня надійшло до міністерства не менше як 18 предложєнь на утворєння автономних республік.

Про поодинокі з них міг дещо блище провідати. Дуже поважні автономічні стремління проявляють ся на Україні, яка домагаєть ся не тільки територіальної самостійности і створєння власного війська, а й окремого представництва на мировій конференції.

Рівнож Литовці жадають автономічної Литви і на своїй конференції у Могилєві займали ся серьозно своїми правними й дипломатичними відносинами до Росії, Польщі й Німеччини. Далі Латвія на рижській конференції на початку мая займали ся питанням, чи латиська республіка має увійти в склад федеративної республіки Росії, чи утворити самостійну державу.

Інші області мало відомі Європі, мають теж сепаратистичні стремління і вказують на розвал цілої

Український національний зїзд у Києві.

В днях 19, 20. і 21. н. ст. цвітня відбув ся в Києві великий національний зїзд. Короткі звістки про його хід і постанови на основі телеграфічних відомостей ми вже подали. Нині, маючи в руках ширші справоздання російських часописєв, подасмо їх нашим читачам.

Перед зїздом.

„Кієвская Мисль“ з 20. квітня пише: Теперішній український національний зїзд, або, як деякі його називають, всеукраїнський конгрєс, треба конче розглядати у звязку з рядом українських зїздів, які відбувають ся у великодну неділю у Києві. На тих пригтовочних зїздах, які тривають, ішла кипуча робота української вільної думки, на них обговорювали ся всі можливі програми, пляни, на них ухвалювано виразні резолюції, які без сумніву коли не ляжуть в основу, то в кожнім разі дуже рішучо відібють ся на працях розгляданого зїзду. У великим ступні єї попередні зїзди дали і означений контингент учасників теперішнього зїзду. Словом попередні зїзди до деякого ступня можна назвати ініціативними й прєлімінарними для всеукраїнського зїзду, який сьогодні відбуваєть ся в Купецькїм Зібранню. В дану хвилину ще нема можливости докладно підрахувати число делегатів, які зїхали ся, бо се число зростає кожної хвилини, що прибувають

залізницею, на пароходах, на конях, і навіть пішки. Останнім способом послугують ся очевидно селяне, що йдуть „з цїнком і клунком за плєчима“ з близько положених сїл. Се вже свого роду українське патріотичне паломництво. Позавчора, по приватним відомостям, зарєєстровано в організаційнім бюрі більше ніж 400 делегатських карт, більшість з них видано членам пригтовочних зїздів, про які була мова вище. Учора від раннього ранку видавано делегатські карти в будинку педагогічного музею й Купецького Зібрання новоприбувшим, що утворили такі звичайні у наш час, дуже довгі „хвости“—черги.

Треба було бачити сю загальну радість при стрїчах вільних горожан свободної країни, радість, яка, можливо, находить сїмї переважний вислів в українській природі, довготерпеливій до останнього ступня, до такого самого ступня вульканічній у прояві одушевлення, сіяючій від тремтячого весняного усміху обличчя, горючій жаром радости очі і всюди давінка, свіжа, кольоритна, чиста українська мова. Дружні обняття, палкі поцілунки... Словом родина, члєни одної сімї зїхали ся на своє спільне свято. Так воно і є в дійсности. Треба дуже довго і сильно терпіти, треба віками зносити гнет національної й політичної неволї, щоби так бурливо прийати свято визволення!

Відкрите зїзду.

Саля Купецького Зібрання переповнена. Море голов і від краю до краю плюскоаючі хвилі української мєльодійної мови. Партєр наповняють делегати, число яких значно перейшло поза тисячу людей. Та ще не всі, дожидають ще тих, що не вєспіли прибути на сьогоднішнє засіданне. На хорах публіка й так само виключно українська, яка не має делегатських повноважень.

Коло 2-ої год. місяця в президії займає Центральна Рада. Зїзд відкриває проф. М. Грушевський промовою, відчутю глибоко урочистим характером.

„Не зважаючи на труднощі дороги,—говорить професор,—ви, люди української землі, приїхали сюди, гнані важністю місці, яку накладає на всіх нас переживана нами велика історична хвиля. Перед вами трудне й відповідальне завданє,—відзеркалити у своїй творчій праці, на скільки се можливо, дійсний голос землі, представниками якої ви є сьогодні. Нинішній склад Центральної Ради, що містять в собі представників усіх організацій города Києва та значного числа провінції, все таки не вважає себе відповідно правосильним без Вашої санкції й може потрібує нових виборів і доповнення, як на се буде ваша воля“.

Дальше проф. М. Грушевський звертаєть ся з привітом до салдатів-Українців, у числі яких на салї находять ся й делегати петроградських полків, що перші підієсли прапор революції в Петрограді. На

його предложєннє зїзд просить зайняти місяць в президії. Поява на естраді салдата Авдїєнка (українського демократа), який підняв Волинський полк, що, як відомо, перший явив ся цілий уоружений у Таврійській палаті, викликає бурю оплесків.

Потім професор вітає селян і робітників, що прийняли активну участь у революції і предкладає пошанувати пам'ять жертв, що впали за волю народу. Усі присутні в ладї з перейняттям співвають „вічна пам'ять“.

Опісля Грушевський подає програму зїзду і предкладає вибрати прєсідателем представника чорноморських козаків С. Єрастова і товаришами прєсідателем делегатів салдатів від петроградських полків Авдїєнка та Гарбара. Збори одушевними оплесками витають се предложєннє. Дальше президія доповнюєть ся представниками від селянства, робітників, духовенства і інтелігенції. З великим одушевленнєм, висловлєним довго невмовканими оплесками, зїзд привітає появу в президії популярного письменника і діяча української соціально-демократичної партії Володимира Винниченка.

На предложєннє селянина, делегата, окремо пошановано пам'ять борців, що впали за волю України. Всі присутні з глибоким, перенятим почутєм, стоячи, відспівали Шевченковий „Заповіт“.

Останніми членами, що доповнили склад президії, були: матрос чорноморської флоти Пєлишенко, котрий в короткій гарячій промові

російської держави. В Томську, Иркутську і Хабаровську були один за другим конгреси західного Сибіру, східного Сибіру і приамурського краю, які заявили ся одностайно за утворенням автономної сибірської республіки з міжнародним застереженням свого права заключати угоди з чужими державами і правом позички за границею. Але там прийнято умову, що вони можуть прилучити ся до федеративної республіки російської, як рівний з рівним. В Читі виступили на своїх нарадах Буряти з домаганням автономії з окремим бурятським соймом.

На окремій нараді в Астрахані проголосили Калмики державну самостійність „на основі Калмицького звичаєвого права“.

В Новочеркаську порішили депутати допських козаків відбудувати стару „Січ“, при чім покликували ся на історичну ворожнечу Донських козаків з „Москалями“.

В Казані було кілька нарад депутатів татарських, які домагають ся відбудовання в державних границях старої татарської держави, знищеної Іваном Грозним. Що Грузини, Сарти й бесарабські Молдавани домагають ся автономії се вже звісно.

Окрім сього поодинокі міста, як Кронштадт, Шлісельбург, Красноярськ, Саратов проголосили свої окремі правительства, з якими ведуть переговори місцеві ради салдатів і робочих.

Російські неспокої на Україні.

Зі Штокгольму дня 27. мая доносять:

У Києві появилася демонстрація за монархічним правлінням. Провокатори вислали дітей з флагами російськими та образками царя на грудях. В поході брали участь священники і давні поліцаї. В кінці повстала на площі Михайла велика

перепалка з республіканськими салдатами. В місті панує сильне роздражнення. Се було дня 14. мая перед новим українським зїздом.

Кадетська партія переходить в опозицію.

З Женеві повідомляють: Після петроградської депеші відбув ся конгрес кадетської партії, який рішив перейти в опозицію. Мілюков рішив не відступати ні на крок від своєї імперіалістичної програми. Проти правительства кадетська партія перейшла в опозицію.

Виявлення російських крайніх партій.

Зі Штокгольму доносять до Відня: Перебуваючі тут провідники крайніх російських партій оголошують, що в руках їх товаришів є важні часті заграничних актів міністерства загран. справ і докази російсько-японсько-англійських договорів на поділ Китаю та акти з європейської політики. Ті акти мають бути оголошені. Крайні партії в того пересвідчення, що їм удасть ся перешкодити зимовому походу, при чім заявляють, що плянована ними протиреволуція буде дуже кривава.

Росія відкидає союзникам договори.

З Копенгагена доносять: Російське правительство вимовило всі свої дотеперішні договори й поставило умови заключення нових договорів на зовсім нових підставах. Це зробило воно під натиском робочих. Між ними й міністром заграничних справ, Терещенком повстала суперечка, майже криза, і се тому, що робочі жадають не тільки виповідження договорів, але й проголошення всіх державних договорів, проти чого стоїть Терещенко з огляду на союзників. Рада робочих

і салдатів стоїть за те, щоби такі договори на будуче робили ся явно.

В І Й Н А.

Воєнне положення після німецьких звідомлень.

Німецький штаб армії повідомляє, що на східнім фронті підняла ся перепалка на російсько-ромунським фронті підчас латинськ. зелених свят. Підняли битву Росіяне на півночі коло Сморгону огненними гранатами, на захід від Луцька теж проти передніх позицій, таксамо на Буковині. Над Серетом і Дунаєм підняла ся борба артилерії.

На західнім фронті англійсько-французька офензива станула ні на чім.

Генерал Сарай хотів відвернути офензивою у Македонії невдачу на західнім фронті.

Ген. Кадорка підняв на італійським фронті над Сочєю боротьбу добути ся всіми засобами проти Трієсту; боротьба триває 16 днів.

Швайцарські часописи доносять, що італійці втратили 150.000 людей, між тим поперх 10.000 попало в полон. Загальні втрати Англійців під Арра виносять 197.000.

Вісти з Росії й зі світа.

АНДРАШІ НАСЛІДНИКОМ ТІСИ В УГОРСЬКІМ МІНІСТЕРСТВІ.

Наслідником Тіси, себто новим президентом міністрів угорського кабінету став гр. Юлій Андраші. Чи він довго устоїть ся невідомо.

Андраші є прихильником сполучки Австро-Угорщини з Польщею в цілі звороту політики в напрямі ворожбим Німеччині. Тим самим до Українців він відносить ся ворожо й нічого доброго від його не можна сподівати ся.

„НОВОЕ ВРЕМЯ“ ПРО НАЦІОНАЛЬНУ СПРАВУ.

„Die Rheinischwestfälische Zeitung“ доносить: „Новое Время“ пише, що „зовсім инакше (ніж з розвитком ходу революції) стоїть справа з розвитком національного питання. Досі не менше ніж 60 націй і наційок домагали ся автономії в телеграмі, якою вітали правительство. Тому, що Росія загалом обіймає 84 національностей, недодавало-б ще 24 таких домагань, але з убійною певністю треба їх сподівати ся. Коли-б правительство хотіло зовсім поважно уволити всі ті домагання, мушло-б, очевидно, наступити сильне розбиття, коли не повний розпад сил Росії. Фінляндія, Україна й Кавказ уже одержали заповнене своєї самостійности. Незвичайно знаменне те, що сі національностей домагають ся тепер повної незалежности від Росії. Це домагання повинно-б стати правительству показником, котрий указує йому, куди простує будуччина Росії, як що правительство схоче держати ся невільничої стилізації національного принципу. Федеративна республіка, що обіймала-б 84 малих державок, була-б для російських відносин політичним дивоглядом, що мусть би скінчити ся одного дня нужденним упадком. Росія не має жадного інтересу в тім, аби велике число таких малих окремих держав стало ареною для боїв за сфери інтересів. Національне питання в теперішній формі є для Росії найтяжчою небезпекою, на нього треба звернути найбільшу увагу.“

З ЖИТОМІРА.

Зїзд учителів Волині, як доносить „Кіевск. Мисль“ з 24 (11) квітня, ухвалив резолюцію про федеративну республіку.

Подав зїздови ухвалу його товаришів матросів „активно боронити волю України“, і письменник П. Богацький, що вернув з заслання на Сибір.

Опісля зїзд приступив до вислухання реферату по питанням політичної перебудови Росії на основах федерації держави і автономії національних частей.

Вечірнє засідання.

У вечері сая засідання була зовсім переповнена. Хори також повні дубляки. Постороннім, що бажали дістати ся на хори без синьої картки, енергічно загороджують дорогу. Настрій серед делегатів піднесений, маса таких, що хочуть говорити про питання, яких торкнули ся референти на дневнім засіданню. По промові зараз першого бесідника, з огляду на величезне число записаних, ухвалено даліше записування бесідників перервати, а промови обмежити до 10 минут. Виступило 23 бесідників.

Значну сенсацію викликають промови тих, що виступають за необхідністю утворити „самостійну Україну“. Їх палкі промови приймають з симпатією.

В часі промови першого бесідника вносять прапор з портретом Шевченка, що викликує у зборх ентузіазм, який виливаєт ся в урочистім відспіванню „Заповіту“

Загалом з великої більшости промов делегатів виясняють ся означений національно-політичний настрій. На предложення проф. Грушевського матрос Пелишенко ста-

вить під голосовання резолюції, прийняті одностайно та сформуловані ось як:

1) Згідно з історичними традиціями, і теперішніми реальними потребами українського народу зїзд признає, що тільки національно-територіальна автономія України в силі забезпечити потреби нашого народу та всіх інших народностей, що живуть на українській землі.

2) Автономна будова України, а також і інших автономних областей Росії знайде свою повну гарантію у федеративній будові Росії.

3) Тому одинокою формою державної будови зїзд признає федеративну демократичну республіку Росії.

4) А один із головних принципів української автономії,—повну гарантію прав меншостей національностей, що живуть на Україні.

Заслугоє на увагу позачергова заява, зроблена підпоручником Міхновським (адвокатом в Харкова). Указавши, що 4. квітня українська депутація була в місці перебування верховного головного команданта з просьбою о дозвіл на творення кадр окремого українського війська, на що і згодив ся генерал Алексєєв, що зменшив пропозиції стан війська з одного корпусу до двох бригад. Міхновський подав також до відома, що з такою самою просьбою українська депутація, в часі перервання зайняв зїзду, їздила і до міністра війни Гучкова, що знаходить ся тепер у Києві. А. Гучков заявив свою згоду поки-що на скомплектоване двох бригад. Міністер додав,

що по докладнім познайомленню з питанням, він можливо згодить ся на утворення цілого корпусу. Свою промову, прийняту бурливими оплесками, Міхновський скінчив словами: „Се військо оборонить волю України і забезпечить її щасте на будучину. Нехай живе вільна Україна разом з вільною Росією!“

Вечірнє засідання зїзду скінчило ся о 12-ій год. вночі. Свій звіт з першого дня зїзду доповнює „Кіевская Мисль“ з 21 (8) квітня:

По відкритті зїзду вислухано чергових рефератів інформаційного характеру на теми:

1) Державне право й федеративні змагання на Україні.

2) Федералізм. Домагання демократично-федеративної російської республіки.

3) Автономія широка й обмежена, національно-територіальна і національно-територіальна автономія України. Права національних меншостей і їх гарантія.

Референтами були: помічник київського губернського комісара Д. Дорошенко, молодий український учений А. Шульгин і відомий український публіцист Ф. Матушевський.

Д. Дорошенко дав з початку реферату загальні поняття про автономію й федерацію та вказав приклади федерації в західній Європі, подібніще задержав ся на розвиткові ідеї федерації на Україні. В ретроспективнім огляді він сльдом за Костомаровим відмічує явні признаки федеративного ладу давньої

Русі, де разом з тим не заглушувало ся місцеве життя. Татарщина змела ті федеративні форми, але федералістичні змагання на Україні не щезли і виступили пізніше в союзі України з Польщею. Цей союз не був міцний і не міг бути таким при гнеті демократичної України аристократичною Польщею. Революція Богдана Хмельницького приводить український народ до Паряславського договору. Якби не розібрали цей договір учені, безсумнівим є факт установлення договорними пунктами автономії України (автономія церкви, війська, правительственной управи, а також право міжнародних зносин). Вилживши дальшу долю України й еволюцію ідей її автономії, референт підчеркує, що в теперішню хвилю це домагання на цілий свій аріст став перед цілою вшаволеною Україною.

Як найближчий референт виступив А. Шульгин. Постановивши питання, яка нам потрібна форма правління референт заявляє: „Нам потрібна демократична республіка з виборним правом, оснований на чотирохчленній формулі, при федеративнім ладі, який гарантує усунення централістичної системи та при національно-культурній автономії України.“

(Д а л і б у д е).

3 таборового життя.

НАРОДНА РАДА.

(Засідання 26. травня 1917 р.)

Як передполуднєве, так і пополуднєве засідання цілком були посвячені звіттам поодиноких членів Генеральної Старшини з їхньої діяльності. Дають звіти один по другім референти: для зносин з Командатурою, від роздавочно-запомогового комітету, від „т-ва старших ім. І. Мазепи“ і від т-ва „Самостійна Україна“. Заслугуючих уваги справ досить багато. Тут і поліпшення їдї й розділ подарунків, мужі довіря й мандрівні бібліотеки, вигляд полонених на роботі й перевод їх з роботи до табору чи на другі команди, конфлікти й непорозуміння і багато-пребагато других. Доказом великої скількості справ, які доводилося Генеральній Старшині полагоджувати, а також успіхів, осягнутих у поширенню організаційно-просвітньої роботи серед полонених за останніх 3 місяці, служать між іншим слїдуєчі данї:

Референтом для зносин з Командатурою т. Т-м, як посередником поміж Генеральною Старшиною й Командатурою, полагоджено 780 справ, що походили від усіаких таборових організацій.

Референт від т-ва „Самостійна Україна“ т. Л-ий повідив, що всього тепер є 863 робітничих команди, куди мають доступ мужі довіря. Підписів під наказом Президентові Союза Визволення України т. Скорописові зібрано багато більше 4000, що творить щось коло 1/3 цілого табору,—як бачимо, досить значний процент. Останнє дуже виразно говорить про успіх, який осягнуто в напрямі національно-політичного освідомлення полонених Українцїв.

Критика правительства (Генеральної Старшини) часами прибрала досить гострий характер, але поза тією гостротою, витягти з неї поки що не можна нічого, щоб могло мати рішаче значіння в справі дальшого ведення роботи й дало би нашому правительству підстави для його діяльності. Це доперва зробить робота законодавчих комісій і дальші Народи парламенту. Треба сподівати ся, що провідні думки, що поки що нечислено висловлювали ся деякими послами, найдуть на далі послух у ширших кругах Народної Ради й дадуть такі вислїди в уложенню нових законів, яких потрібно для дальшої продуктивної роботи на справильно-українським громадянським полі, а небезпека збочення в напрямі загальницьких клічїв, які походять від осіб, що не скоро ще очистять себе від лєпу, нанесеного московською культурою—розвіять ся, як дим від спаленої в останнє одежі в панського плеча, якою великодушно наділено нас, як жебраків, панами—володарями.

Також увага Народної Ради була звернена на розрїшення питання, чи автономним був роздавочно-запомоговий комітет і як автономний, то на якій підставі Генеральна Старшина, особливо референт для зносин з Командатурою вносили в його діяльність характер залежності від Генеральної Старшини. Підчас дискусії вяснило ся, що сам комітет відчував потребу в допомозі Генеральної Старшини і звертаючи ся до неї за піддержкою, порушив тим самим свою автономію, поставивши себе в залежність від Генеральної Старшини в справах пертратакцій (переговорів) з Командатурою.

Але слїлю сььогодняшнього засідання була промова голови т-ва „Сам. Україна“ т. Б-на з прочитанням інтерпелляції, поданої перед двома тижнями від т-ва „Самостійна Україна“ до Генеральної Старшини в справі відїзду з табору кількох членів т-ва без відома і згоди сього

т-ва, відїзду пятьох членів Генеральної Старшини до Зальцведеля без повідомлення про се Української Громади й інших питань принципїального значіння; прочитано також відповідь Генеральної Старшини на сю інтерпелляцію й відклик т-ва „Самостійна Україна“ до Народної Ради. В останній т-во, вважаючи відповідь Генеральної Старшини не вдовольняючою, протестує проти такої діяльності Генеральної Старшини і просить Народну Раду винести в цій справі свою резолюцію перед удїленням абсолютній Генеральній Старшинї. Пояснюючи далі значінне сих документів, т. Б-н вказує на те, що хоч у своїй діяльності Генеральна Старшина основувала ся на законах, вироблених Генеральною Радою перед кількома місяцями, подїї останніх часів і політична дозрілість членів Української Громади вимагають зміни тих законів більше відповідячими духові життя. Каже, що факт подання в одному з чисел таборової часописи „Громадська Думка“ вістки, що в конференції беруть участь представники українських таборів, треба вважати фальсифікацією громадської думки. До сього часу робота, маючи зверхні демократичні форми, полягала на одиницях. Тому на далі треба створити такі обставини, щоби не було мертвих фігур, котрих звало ся б свідомими Українцями. Генеральна Старшина мусить дати вясненне порушених питань, а ми—вирїшити, які закони видати на далі. Вікніцї промовець признає, що документи, прочитані тут, не таку вже велику вартість мають, як хтось собі може го представляти. Що до осіб, то треба ствердити, що всі працювали щиро з повним самовідреченням і виною помилку, що робили ся, треба признати лише систему. Промовець домагаєть ся внесення резолюції, як поставити ся до фактів минулого і як бути на далі (оплєск).

На внесенне посла т. Б-ка вибрано комісію з пятьох членів, котра має займатися виробленням проекту конституції. Комісія, вибрана на засіданні 25. травня, має, після вяснення, зайняти ся лише виробленням регуляміну для Народної Ради.

Слїдуєче засідання в понедїлок 28. травня.

Ц.

— Церковне брацтво. У п'ятницю, 25. травня с. р., відбуло ся звичайне засідання видїлу Церковного православного брацтва св. Кирила і Методія, на котрому полагоджено багато справ, а між іншими справа з прикрасою церковного будинку.

Брацтво повідомляє прихожан вєцлярського табору, що запрошений з раштатського табору священ. о. Петро дав згоду приїхати на П'ятдесятницю до нашого табору.

Церковне брацтво запрошує всіх прихожан в дії Богослуження прийти до церкви. Години Богослуження будуть пізніще визначені.

Брацтво запрошує співаків до церковного хору.

Заряд Т-ва.

Жертви.

На волинські школи. м. ф.
Ком. Pfaffenwiesbach . . . 1—
На спирт і відїв Воляні.
т. Петро Колесник . . . 3—
На часопись „Громадська Думка“.
т. Терешко . . . — 60
Ком. Romrod, т. Латвиненко — 50
„ Pfaffenwiesbach . . . 1—
Разом . . . 2 10

Переписка Редакції.

Тов. С. І. Ільченко. Передплата за часопись на травень і червень одержана. Часопись будемо вислати.
Ком. № 2727, т. № 2136, ком. № 2974. Повернути до табору нас не можемо, бо наука в школі на літо припинена.

Blüdesheim, № 857. Повідомляємо, що масмо лишне часописі в українській мові, які й можемо вам вислати.

Ком. Brininhausem, т. Марченко. Кустарня балалайок для продаж не має.

Ком. Attendorf, № 2881, гурток «Правда». Часописі зменьшеному числї екземплярів вам слатимемо. Гроші за часописі й жертва на редакцію ще не одержані.

Ком. № 11900, т. М. Петров. Гроші одержано. Часописі і 2 картик вам послаємо.

Ком. Grube Fernie, т. І. Кранчук. Ком. Weyerbusch, № 133. Гроші одержано. Часопись послаємо.

Ком. Michelbach, т. Вой—кій. Гроші одержано. Послаємо вам: 1. Портрет Т. Г. Шевченка, 2. Похорон Т. Г. Шевченка, 3. Могила Т. Г. Шевченка, 4. Українці в Америці.

Портрета Т. Шевченка більше не маємо. Передплата прийнята.

Ком. Pfaffenwiesbach, № 10881, т. А. Дим—кій. Гроші одержано. Картик й часопись послаємо.

Тов. А. Лисак. Гроші одержано. Часопись послаємо.

Ком. Biebrich, т. П. К. Картик вам послаємо.

Ком. № 1579, т. Г. К. Послаємо вам: 1. Географію—2 м. 20 ф., 2. Календар «Розвага»—1 м., 3. Як жив український народ—25 ф. Разом на суму—3 м. 45 ф. Гроші ще не одержано.

Ком. Steinhelm, № 3000. Гроші ще не одержали, тому часописі послаємо вам накладною платою.

Ком. Wenterwald, № 2533, т. П. Шуль-ко. Гроші ще не одержано. Часописі послатимемо накладною платою.

Ком. Rückershausen, № 10104. Передплата на 2 місяці одержана. Часописі будемо посилати.

Ком. Hofheim, № 2750. Передплата на 1 місяць одержана. Часопись на далі слатимемо.

Ком. Eschborn, № 1144. Передплата за травень і червень одержана. Часопись послатимемо.

Ком. Stolzenfelde, т. Глушїч. Передплата за 4 місяці одержана. Часописі будемо посилати.

Ком. Bickelheim, № 1952. Часописі слатимемо.

Ком. № 1626. Петр Коломїєць, № 1894. Ваше прохання приймаємо до відоу. Книжкї т-во «Воля» має, але вислати не може бо не переплетені. Постарасьмося запобігти Вашому бажанню й вишлемо мандрївну бібліотеку, бажаного Вам змїсту. Про виписку книжок на власні гроші повідомляє завжди «Громадська Думка».

Т-во «Воля».

ОГОЛОШЕННЯ

Яків Антонович Писанко шукає товариша Миколу Семеновича Готовця, тобольської губ., тюкалинського повіту, кормиловської волості, села Нїкітїно.

Таборова книгарня

має слїдуєчі книжкї, які можна виписувати пл робітничї команди через редакцію:

	М.	Ф.
Календ. на 1917 р. (Памятк. книж.) С. В. У. в опрانی.	1	30
Т. Шевченко. Кобзар 1 ч. в опрانی	1	—
” 2 ч. в опрانی	1	—
Б. Барвінський. Звідки пішло їмя України?	—	5
М. Возняк. Наша рїдна мова . . .	—	5
” Памятї Івана Франка	—	40
Краснов. Що тепер дієть ся в Росїї?	—	5
Олексан. Скоропис. Значінне самостійної України для европ. рівноваги . . .	—	10
Іван Крип'якевич. Українське військо (з малюнками).	—	15
М. Лозинський. Галичина в життї України.	—	5
А. Полуботок. З минулого . . .	—	5
” Дїдова казка . . .	—	10
Видання полонен. Захалавна книжочка.	—	10
” ” Як опрїдїлити вагу живої худоби.	—	10
” ” Т. Шевченкові в 102 р. його урод.	—	10
” ” Мод. Менціському.	—	5
Заклинський. Що треба знати кождоу Українцеві? Світгляд І. Франка	—	5
Б. Лєпкий. З історії української літератури . . .	—	15
І. Шиманов. Роля України в болгарськ. відроджен.	—	15
Видання С. В. У. Наша пісня . . .	—	5
” ” Українські колядки . . .	—	15
Орест Кириленко. Українці в Америці . . .	—	5
С. Томашівський. Церковний бїк української справи. Льонгін Цегельськ. Русь-Україна, а Московщ.-Росія.	—	30
Полглот Кунце. Русин-Україн. в Німеччинї (розмов.)	—	25
М. Грушевськ. Як жив український народ (з малюн.)	—	20
В. Гнатюк. Націон. відроджен. австро-угор. Україн.	—	20
Іп. Бочковський. Фінляндія та фінляндське питанне.	—	30
Євген Левіцький. Листи з Німеччини . . .	—	60
Видання загально-української культурної ради. Слово о полку Гюровїм . . .	—	1
М. Богданович. Вілоруське відродженне . . .	1	—
Святе письмо нов. завїту (Євангелія) . . .	—	30
Онуфр. Солтис. Буквар для самоукїв без опрانی.	—	20
Богдан Лєпкий. Чекає нас велика річ з 10 образк.	—	5
Видання полон. Раштат. таб. Стїнній календар.	—	20
Пр. В. Антонович. Хмельнич. в повісті Г. Сенкев.	2	20
Географія України С. Рудниц. 1 ч. (з 66 малюн. карт. П ч. (з 48 малюнками)	2	50
Видання С. В. У. Чужинці про українську справу.	—	30
Володимир Гнатюк. Українська народна словесність.	—	20
Нїмєцько-українська садатська розмовна книга.	1	—
Календар полонених Українцїв у Фрайштадтї „Розвага“ на 1916 і 1917 . . .	—	10
В. Дорошенко. Українство в Росїї з портретами.	—	10
М. Троцький. Латовці . . .	—	10
Др. М. Лозинський. Михайло Павлик . . .	—	20
Ю. Бархардт. Введення в національну економію	—	2
Твори Тараса Шевченка (повне) третє видання т. І . . .	2	—
” ” ” ” ” т. ІІ . . .	2	—
Календарик на 1917 рік . . .	—	20
О. Кобець. В Тарасову ніч . . .	—	25
Карта всіх народів Росїї на нїмєцькій мові . . .	—	5

Адреса редакції: Wetzlar. Unterrichts-Ausschuss. Lagerzeitung.